

رؤیا و سیاست

● محمد چگینی

■ رؤیا و سیاست عصر صفوی

■ دکتر نزهت احمدی

■ نشر تاریخ ایران، در دست چاپ، تعداد صفحات: ۱۲۰

تأسیس سلسله‌ی صفوی نقطه‌ی عطفی در تاریخ ایران به شمار می‌رود؛ زیرا آن‌ها موفق شدند بعد از قرن‌ها دولت مرکزی قدرتمندی تشکیل دهند و اقتدار ایران را که در طی قرون متمادی بر اثر حمله‌ی بیگانگان آسیب دیده بود احیا نمایند. چگونگی روی کار آمدن صفویان یکی از مسائل اساسی است و تاکنون محققان از دیدگاه‌های متعددی آن را بررسی کرده‌اند. اما خواب و رؤیا به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مشروعیت‌بخش به خاندان حکومتگر صفوی، تا کنون مورد توجه جدی قرار نگرفته است. تولد شیخ صفی تاریخ صفویه را مرحله نوینی کرد و خواب‌های سیاسی که پیش از او شروع شد و در دوره حیاتش شدت گرفت و تا سقوط سلطان حسین ادامه یافت از مسائلی است که خانم دکتر نزهت احمدی در کتاب «رؤیا و سیاست در عصر صفوی» به آن پرداخته است و تلاش نموده تا خلاء نادیده گرفته شدن خواب‌ها در مقبولیت صفویان را جبران نماید. این کتاب از جنبه تاریخ‌نگاری هم حائز اهمیت است زیرا از تاریخ صرفاً سیاسی فاصله گرفته و مضمونی اجتماعی دارد. این کتاب به زودی از طرف نشر تاریخ ایران منتشر و به بازار کتاب عرضه خواهد شد. بنابر این بر آن شدیم تا قبل از اینکه کتاب در اختیار خوانندگان قرار بگیرد مصاحبه‌ای در خصوص تألیف آن با مؤلف انجام دهیم.

کتاب ماه: خانم دکتر لطفاً خودتان را برای خوانندگان مجله کتاب ماه با ذکر آثار و تألیفات، معرفی بفرمایید؟

دکتر احمدی: به نام خدا. من دکترای تاریخ ایران دوره اسلامی با گرایش دوره صفوی دارم و اکنون استادیار دانشگاه الزهرا و عضو انجمن زنان پژوهشگر تاریخ هستم. البته من عضو انجمن تهران هستم و مسئولیت انجمن اصفهان را از زمان تأسیس بر عهده داشته‌ام که در حال حاضر به علت حضور مستمر در تهران تاحدی فعالیتیم در اصفهان کم‌رنگ‌تر شده است. بعد از تأسیس انجمن ایرانی تاریخ، به عنوان یکی از اعضای هیأت مدیره انتخاب شدم و مسئولیت مجله علمی - پژوهشی آن را هم به من واگذار کردند.

وقتی به طور مرتب در منابع از خواب‌ها ذکر می‌شود و کسی هم به آن اعتراض نمی‌کند، و در صحت و عدم صحت آن تردید به خود راه نمی‌دهد، بیانگر آن است که جامعه به لحاظ روحی و روانی پذیرای آن بوده است

کتاب ماه: آیا تاکنون آثار و تألیفاتی نوشته و یا در دست تألیف دارید؟

دکتر احمدی: بله، تاکنون چندین مقاله در مجله علمی - پژوهشی دانشگاه الزهرا و اصفهان چاپ کرده‌ام که بیشتر در حوزه صفویه‌شناسی است و به خاطر علاقه‌ای که به موضوع وقف دارم چند مقاله در مجله جاویدان که مختص موقوفات است و یک کتاب هم با نام «وقف و گسترش امور درمانی» تألیف کرده‌ام که در سال ۱۳۸۷ توسط انتشارات کومه منتشر شد. این اثر بازخوانی اسناد بیمارستان‌های تهران از دوره قاجار تا دوره معاصر را در بر می‌گیرد. الان هم مشغول تألیف یک کتاب درسی به نام «فرهنگ و تمدن عصر صفوی» هستم که امیدوارم هرچه زودتر آن را به اتمام رسانده و در اختیار علاقمندان قرار دهم.

کتاب ماه: چرا به مسأله وقف علاقه دارید؟

دکتر احمدی: درست است، ببینید من اصلاً قصد ورود به بخش علمی خواب را ندارم اما بهتر است به عنوان روانشناسی اجتماعی به آن نگاه کنیم. به نظر من اگر روان یک جامعه پذیرای چنین موضوعی نباشد هیچگاه اجازه اشاعه به آن نخواهد داد، وقتی به طور مرتب می‌بینیم که در منابع از خواب‌ها ذکر می‌شود و کسی هم به آن اعتراض نمی‌کند که خوب وقتی سلطان یا شخصی خوابی را دید، اصلاً چه ارتباطی با بقیه دارد و در صحت و عدم صحت آن هم تردید به خودش راه نمی‌دهد، پس این بیانگر آن است که جامعه به لحاظ روحی روانی پذیرای آن بوده ولی من در کتاب سعی کرده‌ام که به لحاظ روانشناسی فردی وارد قضیه شوم.

کتاب ماه: ایده‌ی تألیف این کتاب از کجا نشأت گرفت؟

دکتر احمدی: در واقع اولین بار این موضوع را به عنوان یک مقاله برای سمینار Iranian study^{۱۱۱} در لندن، فرستادم. زمانی که کار را شروع کردم احساس خوبی برای پیدا کردن مطالب نداشتیم و اصلاً وسط کار نگران شده بودم که نکند اطلاعات مورد نظر را به دست نیاورم و کار نیمه تمام بماند. ولی بعد دیدم بیش از آنچه که می‌خواستیم در منابع به این قضیه پرداخته‌اند. در سمینار مزبور این موضوع مورد اقبال قرار گرفت و چند مؤسسه خارجی درخواست چاپ آن را کردند اما من مخالفت کردم و گفتم که قصد دارم آن را به صورت کتاب و به زبان فارسی منتشر کنم. البته بعداً یک نسخه از مقاله را در اختیار آن‌ها قرار دادم.

کتاب ماه: چطور نشر تاریخ ایران را انتخاب کردید دلیل خاصی داشتید یا نه؟

دکتر احمدی: مسأله وقف از مسائل مورد علاقه من است و حتی در دانشگاه الزهرا هم به خیلی از دانشجویان توصیه می‌کنم که در این مورد بیشتر کار کنند و آن‌ها را به این سو سوق می‌دهم. من معتقدم که اسناد وقفی یک بخش از منابع معتبر تاریخ ما هستند که بدون هیچ تحریفی اطلاعات زیادی در اختیار ما قرار می‌دهد بنابراین برای شناخت تاریخ اجتماعی اهمیت بسیار دارند.

کتاب ماه: شما از علاقه‌تان به تاریخ اجتماعی سخن گفتید اما کتابی را که قرار است درباره‌اش صحبت کنیم نام سیاسی بر آن گذاشته‌اید، اصلاً چرا این عنوان را برایش انتخاب کردید؟

دکتر احمدی: ببینید اینجا من سیاست را به معنای واقعی آن دنبال نکرده‌ام که بخواهم جزء به جزء آن را بررسی نمایم. من جنبه‌ای از سیاست را در نظر گرفته‌ام که با اجتماع سرو کار داشته است یعنی بازتاب یک خواب را در عالم سیاست بررسی کرده‌ام. خواب یک پدیده فردی است و هرکسی هم ممکن است خواب ببیند. ممکن است کسی شب خواب چیزهایی را ببیند که در طول روز درباره آن صحبت کرده باشد و این امر به خودی خود چندان مهم به نظر نمی‌رسد، اما درباره صفویان وضعیت به

معمولاً بیشتر خواب‌ها متعلق به فرد ارشد خاندان بوده است و مهم‌تر اینکه معمولاً در دربار شاهان خواب‌گزارها و یا منجمان وظیفه تعبیر آن را بر عهده داشتند، اما در دوره‌ی صفویه خود شاهان خواب را تفسیر می‌کردند

رویا و سیاست

خوابی در این مورد دیده است. چون خاندان صفوی مورد احترام مردم بودند، شاهان مجبور بودند برای توجیه عمل خود به این حربه متوسل شوند.

کتاب ماه: دیدن این خواب‌ها فقط مختص به اعضای خاندان بود یا شیوخ و بزرگان هم مورد توجه بودند و اصلاً تفسیر خواب با چه کسانی بود؟

دکتر احمدی: این برای خود من هم جالب بود که بدانم در چه مواقعی خواب‌ها را می‌دیدند و در چه مواقعی به آن متوسل می‌شدند. معمولاً بیشتر خواب‌ها متعلق به فرد ارشد خاندان بوده است و مهم‌تر اینکه معمولاً در دربار شاهان خواب‌گزارها و یا منجمان وظیفه تعبیر آن را بر عهده داشتند، اما در دوره‌ی صفویه چنین اتفاقی نیفتاد و من به چنین موردی برخوردی و خود شاهان خواب را تفسیر می‌کردند یک چیزی مثل رؤیای صادقه که این خیلی مهم بود و آن را به صورت سؤال مطرح کردم و فکر می‌کنم با ذکر مسائلی شبیه این‌ها توجه علاقمندان جلب شود.

کتاب ماه: در بحث سیاسی شدن خاندان شیخ صفی همواره بین مورخان اختلاف نظر وجود داشته است، خوب برخی مینا را بر اقدامات خود شیخ قرار می‌دهند و عده‌ای هم از جنید به عنوان اولین فرد سیاسی صفویان یاد می‌کنند. حال شما این خواب‌های سیاسی را از کجا پیگیری کرده‌اید؟

دکتر احمدی: من از دوره شیخ صفی شروع کرده‌ام ولی به خواب‌هایی که جنبه‌ی سیاسی داشته‌اند، نه آن‌هایی که برای کرامات شیخ دیده‌اند. نخستین افرادی که چنین خوابی را دیدند مادر بزرگ شیخ و مادرش برای او دیده‌اند که در طول بحث حتماً به آن اشاره خواهیم کرد چون از مسائل اساسی است که نباید آن را نادیده گرفت.

کتاب ماه: پس می‌توان گفت که مشروعیت‌آفرینی صفویان در خواب‌های آن‌ها نهفته بود تا از این طریق افکار را برای تأسیس سلطنت فراهم نمایند؟

دکتر احمدی: وقتی کار نوشتن رو به اتمام بود در سمینار قبلی انجمن زنان پژوهشگر با خانم دکتر اتحادیه در خصوص تألیف آن صحبت کردم و ایشان پیشنهاد دادند که آن را به نشر تاریخ بدهم. خوب من چون برای دکتر اتحادیه به عنوان استاد خودم و یکی از اعضای هیأت مدیره انجمن احترام خاصی قائل هستم، بدون تأمل آن را پذیرفتم.

کتاب ماه: هزینه مالی از کجا تأمین شد؟

دکتر احمدی: هزینه آن از جای خاصی تأمین نشده، حتی برای سپردن آن به ناشر هم مسأله مالی آن را در نظر نگرفتم و حتی زمانی که پیشنهاد دکتر اتحادیه را شنیدم خوشحال شدم و اصلاً جنبه مالی برایم مهم نبود.

کتاب ماه: خانم دکتر در مقدمه کتاب چه مسائل و فرضیه‌هایی را مطرح کرده‌اید که باعث جذب خواننده شود و او را تحریک به مطالعه کامل کتاب کند؟

دکتر احمدی: همه ما کم یا زیاد خواب می‌بینیم و اینکه این خواب‌ها تا چه حد در زندگی و برنامه‌ریزی آینده ما تأثیر دارند، بین مردم اختلاف نظر وجود دارد. بعضی آنقدر پایبند خواب هستند که به محض دیدن آن دنبال تعبیرش هم می‌روند و برخی هم آن را اصلاً جدی نمی‌گیرند و خیلی عادی از کنار آن رد می‌شوند. اما اینکه بخواهیم فکر کنیم که این خواب چقدر در اجتماع و در پدیده‌های سیاسی تأثیرگذار بوده قابل تأمل است. قبل از این که این ایده در ذهنم به وجود بیاید، تأثیر این خواب‌ها برایم علامت سؤال بود و وقتی مطالعه در این مورد را شروع کردم برایم بسیار جالب بود که خواب‌هایی در منابع ذکر شده که از آن‌ها برای مقاصد سیاسی استفاده کرده‌اند. بنابراین بیشتر تحریک شدم تا متشاء آن را از لابلای متون عصر صفوی استخراج کنم تا ببینم چه اندازه از این خواب‌ها استفاده شده است.

من در طی این تحقیقات با انبوهی از خواب‌ها مواجه شدم که درست زمانی دیده شده که صفویان در جنگی شکست خورده‌اند یا امکان بازپس‌گیری قلعه‌ای - به عنوان مثال گلستان - برایشان فراهم نبوده است، یا وقتی شاه یکی از اعضای خاندان را به قتل رسانده باز می‌بینیم

سقوط را با تکیه بر خواب توجیه نماید. برخی منابع بر این نکته تاکید دارند که شاه اسماعیل این واقعه را در خواب دید و سقوط را تقدیر الهی می‌دانند که باید حادث می‌شد و گریزی هم نبود. البته ما در این تحقیق کاری به صحت و سقم آن نداریم و فقط خواب‌ها مد نظر بوده است.

کتاب ماه: در این اثر از چه منابعی استفاده کردید و تا چه حد به رساله‌ها و نسخ خطی دسترسی داشتید؟ چون اخیراً چندین رساله توسط آقای جعفریان تصحیح و چاپ شده است.

دکتر احمدی: من تقریباً سعی کردم تمام منابع چاپی مربوط به دوره صفویه را حداقل تورق کنم ولی به رساله‌های تازه چاپ دسترسی نداشتم که البته الان که مطالعه کردم دیدم که برای کار من بسیار مهم هستند. من معتقدم که این دفتر بسته نشده و در شعر، تذکرها و جنگ‌های آن دوره هم می‌توان به مقوله رؤیا پرداخت. اما آنچه مهم است اینکه من تمام منابعی که مطلبی درباره خواب داشتند مطالعه کردم.

کتاب ماه: دستاورد شما در این کتاب چه چیزی بود؟

دکتر احمدی: به نظر من مهم‌ترین دستاورد این کتاب بابی برای مطالعه تاریخ اجتماعی دوره صفویه است و من امیدوارم با نوشتن این کتاب بستر برای تحقیق گسترده در این زمینه فراهم شده باشد.

کتاب ماه: از اینکه این وقت را در اختیار ما قرار دادید تا با شیوه کار و تألیفات شما بیشتر آشنا شویم کمال تشکر را دارم.

معرفی کتاب

کتاب رؤیا و سیاست عصر صفوی در ۱۲۰ صفحه تهیه و تنظیم شده است که دارای مقدمه و شش فصل با نتیجه‌گیری و فهرست منابع و اعلام می‌باشد. در فصل اول با عنوان جایگاه رویا در طریقت صفوی نویسنده به دنبال آن است تا خواب شیخ صفی و تأثیر آن بر پیوست وی به تصوف را بررسی نماید تا از این طریق نشان دهد که خواب از همان ابتدا چه نقشی در این طریقت ایفاء نمود. شیخ صفی زمان کودکی در خواب خود را بر فراز مناره مسجد جامع اردبیل می‌بیند که کلاه سموری بر سر گذاشته و شمشیری در کنار قرار دارد و هنگامی که شمشیر را به دست می‌گیرد همه جا نورانی می‌شود و ظاهراً بعد از این خواب است که به دنبال مرشد می‌گردد و دست روزگار او را به نزد شیخ زاهد می‌برد و زاهد هم از کرامات صفی آگاهی یافت و سرنوشت او به گونه دیگری رقم می‌خورد و با ازدواج با دختر مرشد برخلاف رسوم زمان جانشین او در طریقت می‌شود و اما پسر ارشد زاهد با این کار مخالفت می‌کند. اما شیخ صفی به رقیب خود این گونه تلقین می‌کند که سرنوشت اینگونه صلاح دیده است که طریقت به خاندان صفی منتقل شود. نکته دیگر که در این فصل مورد

دکتر احمدی: دقیقاً، مشروعیت صفویان از مسائل اساسی این عصر است. روایات متعددی وجود دارد که می‌گویند خود شیخ صفی سنی مذهب بود و اکثر منابع هم آن را تأیید کرده‌اند و در کتاب صفوه‌الصففا هم که دستکاری شده اثری از تشیع او نمی‌بینیم. اما در منابعی که به خواب پرداخته‌اند تشیع او مورد توجه قرار گرفته است. وقتی مادر شیخ صفی درباره خواب فرزندش صحبت می‌کند و می‌گوید کودک من خوابی دیده که نشان از نور ولایت دارد در واقع تلاشی برای شیعه نشان دادن اوست.

کتاب ماه: خواب واقعیت داشته یا به متون اضافه شده است، چون این گفته که یک مادر سنی مذهب در فرزندش نور ولایت دیده باشد تا حدی غیر قابل باور است.

دکتر احمدی: نه این در ادوار بعد یعنی استقرار حکومت به متون اضافه شده است و در واقع در فرایند نسب‌سازی این گونه مطالب هم اضافه شده است. البته فراموش نکنید که حمله مغول و فروپاشی خلافت عباسیان تأثیر زیادی در گرایش به تشیع داشت و در همین شرایط است که خاندان سنی صفوی هم شیعه می‌شود.

کتاب ماه: نوع نگاه شیعه به حکومت هم در این خواب‌ها مشاهده شده است یا نه؟

دکتر احمدی: آنچه من به آن پرداختم مسأله سیادت صفویان بود چون آن‌ها خود را از سادات و از نسل ائمه می‌دانستند و در این راه تردیدی به خود راه نمی‌دهند. خواب‌های اسماعیل بسیار قابل تأمل هستند، به خاطر اینکه ائمه و به ویژه امام علی(ع) همواره به خوابش آمده‌اند و او را فرزند خطاب می‌کند و این نشان از سیادت است بنا بر این در دوره اول سیادت بود که به صفویان مشروعیت می‌بخشید.

کتاب ماه: قزل‌باش‌ها به عنوان مریدان پر شور چه نقشی در مشروعیت‌بخشی به خواب‌ها داشتند؟

دکتر احمدی: من به قزل‌باش‌ها کاری نداشتم و اصلاً درباره آن‌ها چیز خاصی ندیدم و با توجه به متغیرهایم فقط به حکومتگران پرداختم.

کتاب ماه: آن‌ها که برای تأسیس این همه خواب دیدند برای توجیه سقوط خود هم به این ابزار متوسل شده‌اند و سقوط را اجتناب‌ناپذیر دانسته‌اند یا نه؟

دکتر احمدی: منابع بعدی صفوی به این قضیه پرداخته‌اند و رستم التواریخ از مهم‌ترین آن‌هاست و جالب اینجاست که مؤلف سعی می‌کند

یکی از مبانی مشروعیت صفویان در خواب‌های آن‌ها نهفته بود تا از این طریق افکار را برای تأسیس سلطنت فراهم نمایند

رؤیا و سیاست

حکومت صفویه حمایت می‌کردند. ائمه همواره با ارائه راهکار شاهان را یاری کرده‌اند. برای نمونه در محاصره قلعه گلستان که به درازا کشید شاه اسماعیل به دنبال راه چاره بود تا اینکه شیخی نزد شاه آمد و گفت مردم می‌گویند که شاه هنگام حرکت به طرف قلعه به خدا قول داده که به مردم ظلم نکند و اسماعیل از فرصت استفاده کرد و برای اینکه قریب‌باش‌ها ناراحت نشوند، آن را راز بین خود و خدا می‌داند که باید بدون چون و چرا اجرا شود. از سوی دیگر ائمه به او درباره اجحاف به مردم هشدار می‌دهند. توجیه قتل اعضای خاندان و نذر و نیازهای شاهان در مقابر و امام زاده‌ها برای پیروزی در جنگ که منجر به سفرهای طولانی شاهان به اماکن مذهبی شد، از دیگر مباحث مطرح شده در این فصل است.

فصل پنجم به تحلیلی بر خواب در منابع اختصاص دارد و در مرحله اول منابع را جدا ساخته و در ادامه به خواب تک تک شاهان اشاره شده است. به اعتقاد نویسنده هیچ کدام از منابع به خواب شاه صفی و شاه عباس دوم اشاره نکرده‌اند و از سوی دیگر بیشترین خواب متعلق به دوره اسماعیل، طهماسب، شاه حسین و تا حدی شاه عباس اول می‌باشد. علل سقوط صفویان در رویاها هم مورد اشاره قرار گرفته است.

فصل پایانی به عنوان کارکردهای رویا در امور اجتماعی و فرهنگی است که بیشتر از فصول دیگر برای نویسنده اهمیت دارد و آنگونه که می‌گوید متأسفانه درباره این موضوع اطلاعات بسیار اندک است. نقش و جایگاه زن در در رؤیاها بیش از همه چیز مورد توجه نویسنده قرار گرفته است. اما به جز درباره مادر و مادر بزرگ شیخ صفی از زنان نامی به میان نیامده و نویسنده این سؤال را مطرح می‌کند که چطور ممکن است امام علی (ع) به خواب شاهان برود، اما یک بار حضرت فاطمه (س) به خوابشان نیاید. چرا فقط حضرت علی به خواب شاه می‌آمد و چرا تنها شاهان از این نعمت بهره می‌بردند. نویسنده بسیار علاقه داشته تا خواب را در باورهای مردم بررسی کند ولی منابع چنین اجازه‌ای به او نمی‌دهد. تنها منبعی که به باور مردم توجه کرده‌اند سفرنامه‌های خارجی هستند که البته آن‌ها هم مردم ایران را خرافی معرفی نموده‌اند و آنچنان که باید و شاید راهگشای مشکل نیستند. البته در آن زمان و حتی در دوره ما هم در بسیاری از نقاط جهان مردم به خرافات اعتقاد دارند و اعتقاد به خواب تنها متعلق به مردم ایران نیست.

توجه نویسنده قرار گرفته است تکاپوی حیدر برای متمایز ساختن خود از دیگر مردم جامعه است. برداشتن کلاه ترکمان امر ساده‌ای نبود اما حیدر با زیرکی خاصی موفق شد این کار را انجام دهد. ظاهراً حیدر هم برای مشروعیت بخشیدن به این کار خواب کلاه سرخ را می‌بیند و می‌گوید حضرت علی (ع) به او چنین دستوری داده است. با ساختن آن در اصل می‌خواست تا مریدان واقعی را شناخته و میزان قدرت را برای مقابله با رقبا بسنجد.

فصل دوم با نام صفویان بر اریکه قدرت، با به قدرت رسیدن شاه اسماعیل و خوابی که درباره حضرت علی (ع) می‌بیند آغاز می‌شود. این خواب در اکثر منابع ذکر شده است و طبق آن امام به او مأموریت داده تا مذهب شیعه را رسمی و جامعه را ارشاد نماید. به اعتقاد نویسنده هدف اسماعیل از روایت این خواب از یک سو مشروعیت بخشیدن به حکومتش بود و از سوی دیگر به مردم بقبولاند که ائمه همه جوره از او حمایت می‌کنند. شاه اسماعیل این گونه وانمود می‌کرد که امام در جنگ چه پیروزی و چه شکست با او همراهی می‌کند و هر جا که او با مشکل روبه‌رو می‌شد با زیرکی تاکتیک خاصی ارائه می‌داد و بعد برای اینکه مانع دلسردی مریدان خود شود، به خواب و راهنمایی‌های ائمه متوسل می‌شد. به گفته نویسنده تنها جایی که اسماعیل نتوانست خواب ببیند، جنگ چالدران بود؛ چون این واقعه آنقدر واقع‌بینانه بود که شاه نتوانست خوابی برای آن ببیند و جالب اینکه او بعد این دیگر هیچ گاه خوابی ندید و افسانه شکست ناپذیری‌اش هم از بین رفت.

فصل سوم به نقش رؤیا در کسب مشروعیت اختصاص دارد و خواب‌های شاهان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و به اعتقاد مؤلف سیادت صفویان نقش مهمی در این مشروعیت‌بخشی ایفاء کرد اما بسیاری از محققان این مقوله را نادیده گرفته‌اند. منابعی که در این فصل مورد استفاده قرار گرفته، سعی کرده‌اند این ایده را ترویج دهند که صفویه از همان ابتدا شیعه مذهب بودند. نکته مهمی که در این فصل به آن اشاره شده مورد، مسأله قداست صفویان است که البته در شاهان با هم تفاوت داشت و در همه یکسان نبود برخی کمتر و بعضی هم بیشتر برای خود تقدس قائل بودند.

فصل چهارم، کارکردهای سیاسی و نظامی رؤیا در دوره صفوی، نویسنده قصد دارد تا نشان دهد که چگونه ائمه در خواب از بقایای